

KNNV

VOGELWERKGROEP BEVELANDEN

Mededeling No. 6

WEIDEVOGELS IN DE KAPELSE MOER - NOORD

WEIDEVOGELINVENTARISATIE 1997

Wout Bassie

1998

...the ...

...the ...

...the ...

...the ...

...the ...

...the ...

...the ...

...the ...

...the ...

...the ...

WEIDVOGELS IN DE KAPELSE MOER - NOORD

WEIDVOGELINVENTARISATIE 1997

Inhoudsopgave

Inleiding

Beschrijving van het gebied

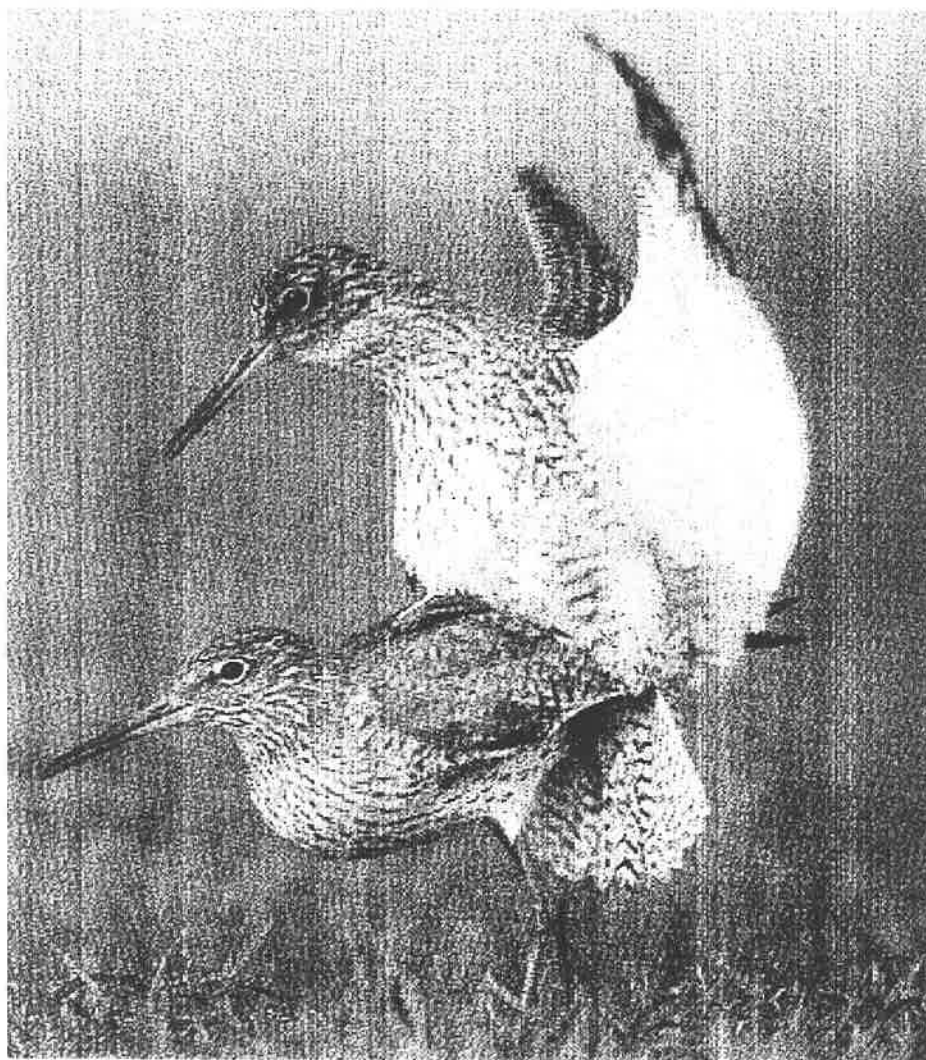
Werkwijze

Resultaten

Evaluatie

Dankwoord

Literatuur

parende turehuurs

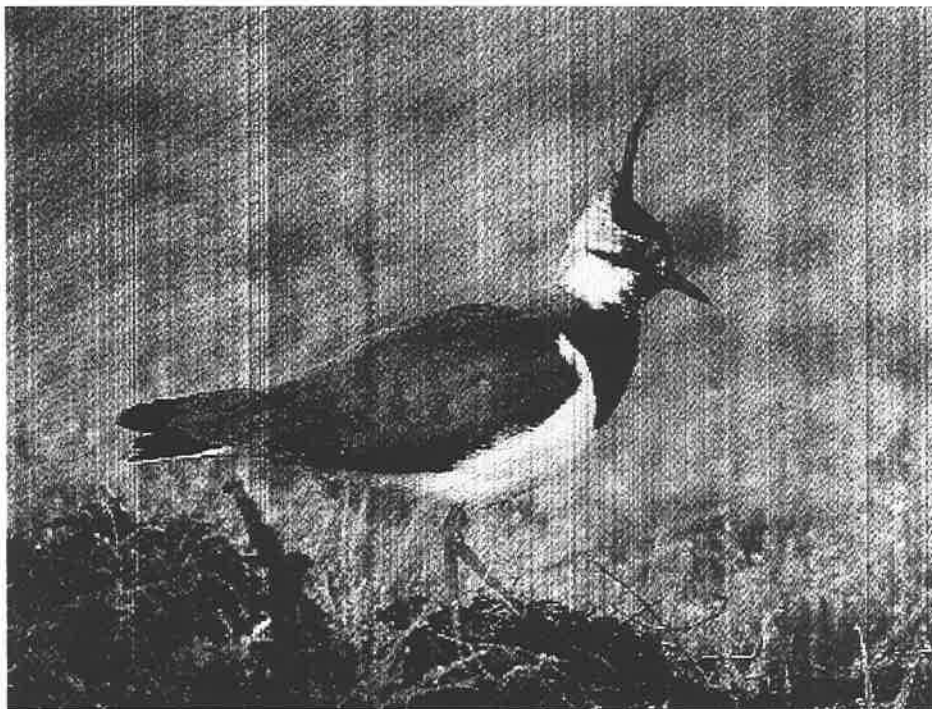
WEIDEOGELS IN DE KAPELSE MOER - NOORD

WEIDEOGELINVENTARISATIE 1997

Inleiding

De Kapelse Moer is een natuurgebied ten westen gelegen van het kanaal door Zuid-beveland (zie kaart 1). Het omvat een complex van ca. 110 ha. laaggelegen weilanden. Het wordt beheerd door Staatsbosbeheer.

Het beheer heeft als doelstelling het behouden en vergroten van de natuurwetenschappelijke waarden, zoals zoute graslandvegetaties, pleisterende wintergasten, weidevogels en gemeenschappen van drinkwaterpoelen (lit. 1). Voor een verantwoord beheer is periodieke inventarisatie van de verschillende levensgemeenschappen en vereiste.

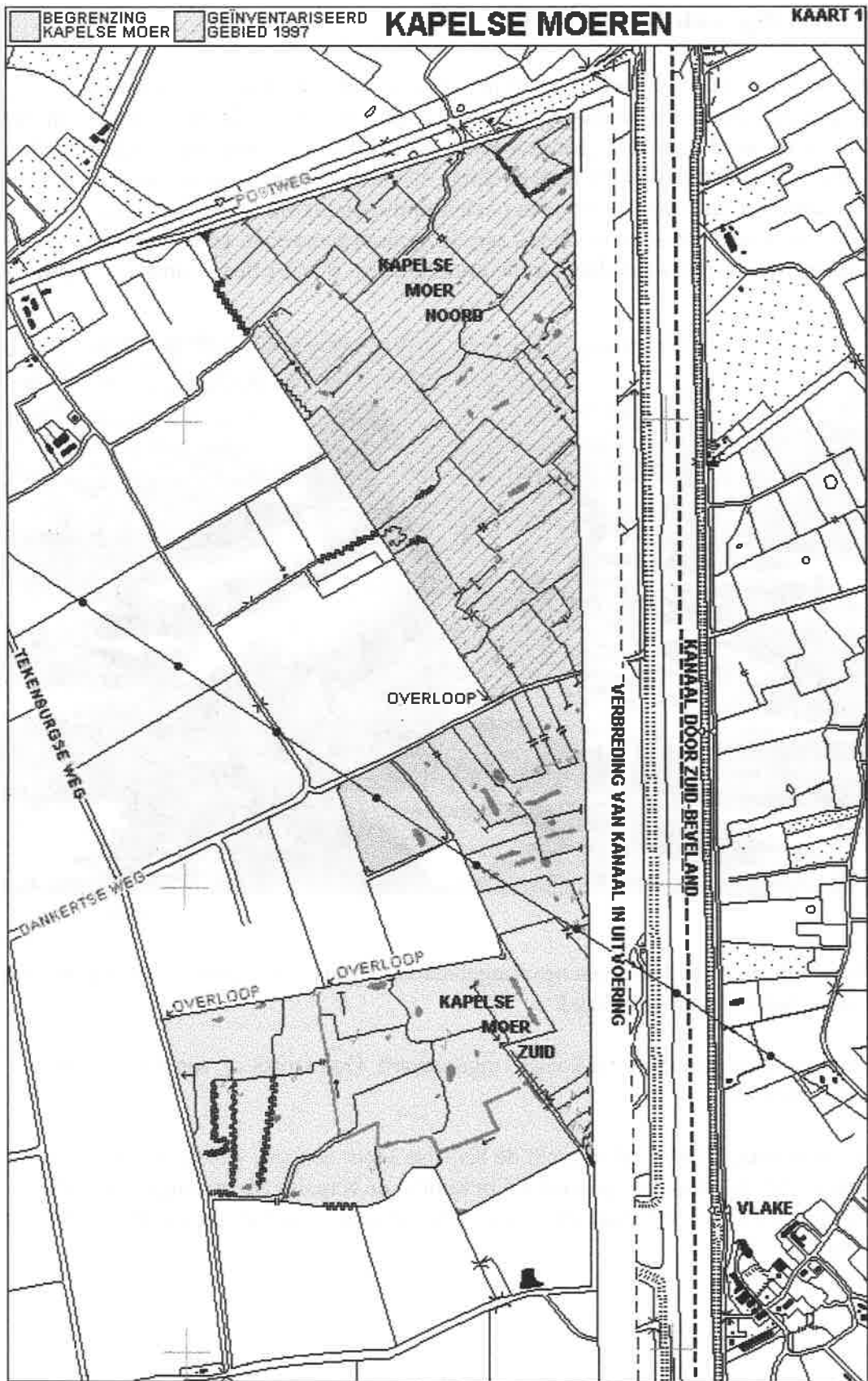
kievit

Het weidevogelbestand werd tot 1992 jaarlijks geïnventariseerd; G. van Ossel (Kapelle) deed dit in het noordelijke gedeelte (60 ha.) en G. Slob (Kruiningen) in het zuidelijke (50 ha.) Staatsbosbeheer, dat mij verzocht de inventarisatie voort te zetten, kan voor het beheer volstaan met de inventarisatie van een beperkt deel van de primaire weidevogels. Primaire weidevogels zijn soorten die voornamelijk in grasland broeden en voor komen in een groot deel van Nederland (lit. 2).

Gerrit van Ossel was bereid me tijdens een aantal gezamenlijke bezoeken aan het gebied, vertrouwd te maken met zijn werkwijze en inzichten. Ook van Gerard Slob ontving ik waardevolle adviezen.

De daadwerkelijke inventarisatie werd tot half mei door mijzelf uitgevoerd en (wegens vakantie-afspraken) daarna door Stefan Leloux (Kapelle).

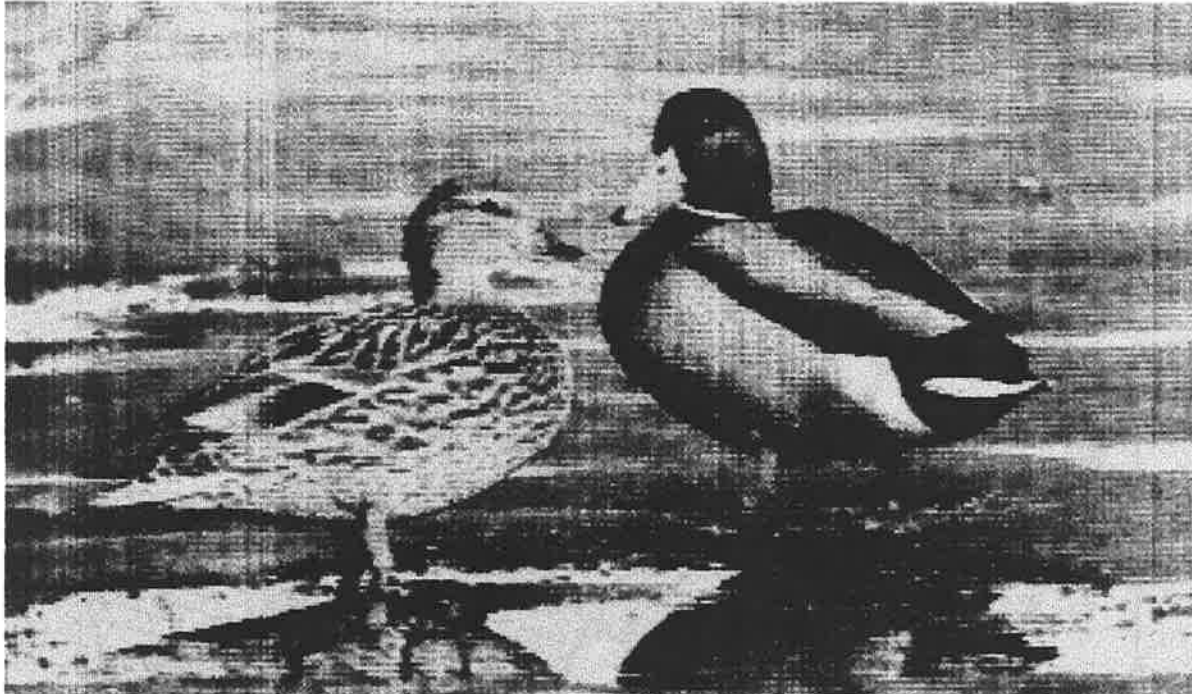
Gezien onze geringe ervaring met weidevogelinventarisatie hebben wij ons in 1997 beperkt tot het inventariseren van het noordelijke deel van de Kapelse Moer (het geaccentueerde deel).

Beschrijving van het gebied

De Kapelse Moer wordt gerekend onder het zogenaamde "oudland". Het bestaat uit laaggelegen poelgronden doorsneden door wat hoger gelegen zanderige kreekkruggen. Dit landschapstype werd zo'n 1500 jaar geleden gevormd. Door moertering is het oppervlak hollebollic. Van oudsher worden deze vochtige en zilte gronden benut als weiland. Er zijn vele al of niet door riet omzoomde sloten en poelen aanwezig terwijl op de wat hoger gelegen delen restanten van meidoornhagen te vinden zijn. In de noordoostelijke punt bevinden zich een tiental notenbomen. Een klein deel van de grasmat is ca. 5 jaar geleden opnieuw ingezaaid.

paartje wilde eend

's Winters is de Kapelse Moer een opvanggebied voor ganzen en eenden. Desondanks wordt er, zij het in beperkte mate, gejaagd.

Vanaf juni wordt er vee (meestal koeien) ingeschaard. Ook wordt op een deel van de weilanden gehooïd.

Het consulentenschap NMF Zeeland acht de Kapelse Moer een zeer geschikt biotoop voor weidevogels (lit. 1). Door het provinciaal bestuur is de Kapelse Moer aangewezen als relatiënotagebied (gebieden waar op weidevogels gericht beheer gestimuleerd wordt middels subsidies).

Werkwijze bij het inventariseren

Om verstoring van de in het gebied verblijvende weidevogels tot het minimum noodzakelijke te beperken is niet naar nesten gezocht, het merendeel van de waarnemingen is vanaf de buitengrenzen van het gebied gedaan. Het terrein vertoont slechts geringe hoogteverschillen, afgezien van enkele sloten en poelen is het met gebruikmaking van een telescoop geheel te overzien.

Derhalve acht ik, gezien het primaire doel van de inventarisatie, broedterritoria vast te stellen van de volgende weidevogels; scholekster, kievit, grutto, tureluur, kluut en visdief, deze werkwijze verantwoord. Voor zover onze werkwijze dat mogelijk maakt zijn naast genoemde vogelsoorten ook andere broedvogelsoorten geïnventariseerd.

Bij het inventariseren heeft de SOVON-handleiding "Broedvogels inventariseren in proefvlakken", BMP weide- en akkervogels (lit. 3) als leidraad gediend.

Het gebied werd 10 keer in de ochtenduren bezocht, regelmatig gespreid over de periode april tot en met juni. Bij ieder bezoek werden op een veldkaart alle territorium- en nestindicerende waarnemingen ingetekend.

Met behulp van de veldkaarten werden voor een zestal weidevogels soortkaarten gemaakt, waaruit territoria kunnen worden afgeleid. Voor de overige vogelsoorten werd met behulp van de SOVON-criteria (het aantal geldige waarnemingen binnen datumgrenzen) het vermoedelijk aantal broedgevallen vastgesteld.

scholeksters (tepiet-ceremonie)

Resultaten

Onderstaande tabel geeft een overzicht van het aantal vastgestelde broedgevallen per vogelsoort. Tevens zijn voor een zestal weidevogels op soortkaarten territoria aangegeven (zie kaart 2 t/m 6).

Tabel 1. Aantal broedparen in de Kapelse Moer - noord in 1997

broedvogel	aantal paren	broedvogel	aantal paren
bergeend	6 - 8	kokmeeuw	?
wilde eend	15 - 20	visdief	2
slobeend	1 - 2	houtduif	5 - 10
patrijs	2 - 3	koekoek	2 - 3
fazant	4 - 6	groene specht	1
waterhoen	5 - 7	veldleeuwerik	>5
meerkoet	3 - 5	graspieper	>5
scholekster	16	gele kwikstaart	3 - 6
kluut	11	merel	>3
kleine plevier	?	grote lijster	1
kievit	34	kleine karekiet	>3
grutto	15	ekster	1
tureluur	15	zwarte kraai	1
		kneu	>5

N.B.

* De kokmeeuw was veelvuldig aanwezig en vertoonde territoriumindicerend gedrag; broedende kokmeeuwen werden echter niet waargenomen.

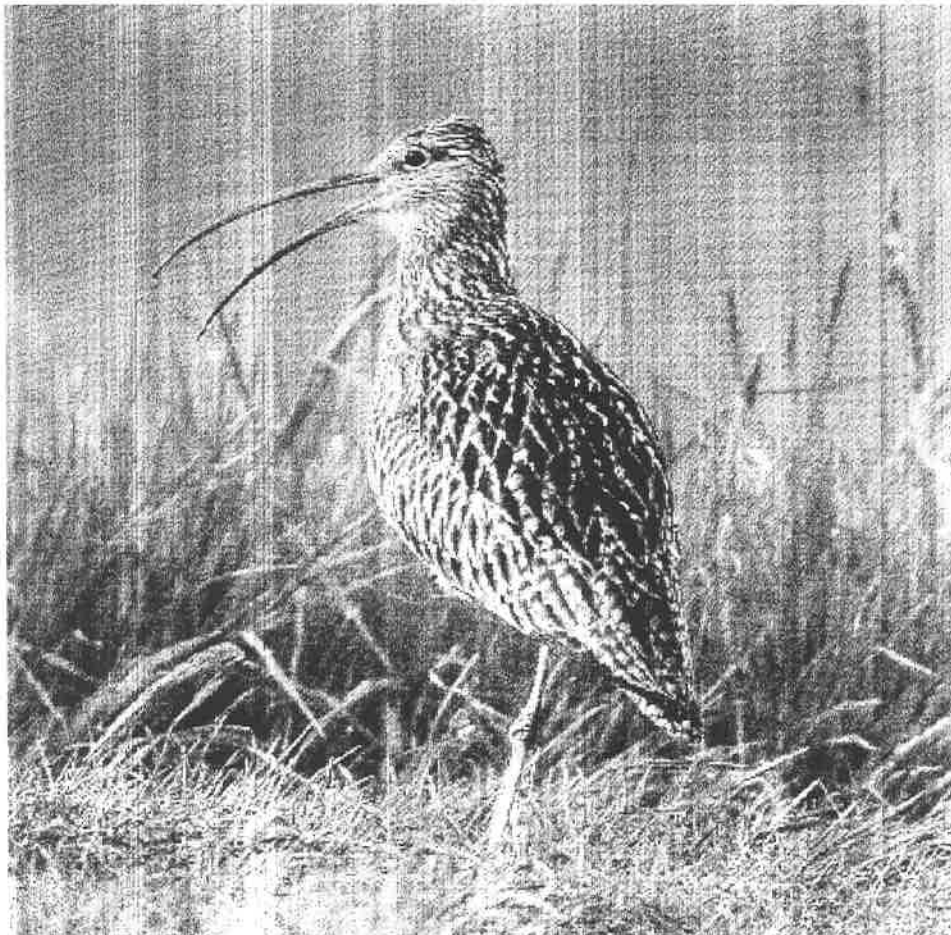
* Een paartje kleine plevier werd twee keer waargenomen in de buurt van een voor hen geschikt biotoop (zoetwaterpoelen) binnen de voor die soort geldende datumgrenzen, daarna echter niet meer. Een broedgeval lijkt onwaarschijnlijk.

* De beperkte betreding van het gebied maakte een volledige inventarisatie van broedgevallen van zangvogels niet mogelijk, in de tabel zijn derhalve minimum aantallen vermeld.

Tijdens de periodieke bezoeken aan het gebied zijn behalve die hiervoor genoemde broedvogels de volgende vogelsoorten waargenomen:

- Diverse keren waren enkele honderden spreeuwen en enkele tientallen kauwtjes op de weilanden aanwezig.
- 9/4 en 17/4 groepjes smienten.
- 17/4 en 25/4 enkele wulpen.
- 17/4 en 7/5 watersnip.
- 13/5, 18/5 en 25/5 paartje tapuit. Vermoedelijk door het ontbreken van een geschikte nestelgelegenheid (een konijnehol o.i.d.) is het weer vertrokken.
- 13/5 4 zilverplevieren, 200 rotganzen, 1 blauwe reiger, 2 witte kwikstaarten en een aantal huismussen.
- 8/6 2 bruine kiekendieven.
- 15/6 1 zwarte ruiter en 1 lepelaar.

wulp

Evaluatie

In 1997 hebben ten minste 25 vogelsoorten in de Kapelse Moer gebroed. Gezien de gekozen werkwijze zullen wellicht een aantal kleine zangvogelsoorten over het hoofd zijn gezien. De soortkaarten, die gemaakt zijn van de 6 voor het beheer door SBB belangrijk gevonden weidevogels, vertonen een opvallende overeenkomst nl. dat op zo'n 25 a 30 % van het gebied vrijwel geen broedgevallen zijn waargenomen.

Omdat het het middengedeelte betreft is de eerste gedachte dat dit te maken heeft met de werkwijze, waarnemingen vanaf de gebiedsgrenzen. Dit is niet het geval want ook de inventarisaties van '86 t/m '92, hierbij is wel naar nesten gezocht, vertonen een soortgelijk beeld, trouwens betreffend terreingedeelte is vanaf de kant heel goed te overzien. Ook inspectie van dit terreingedeelte achteraf geeft geen aanwijzingen voor de geringe belangstelling.

kempfaan

Van de 25 soorten broedvogels in de Kapelse Moer behoren 9 soorten - te weten wilde eend, slobbeend, scholekster, kievit, grutto, tureluur, veldleeuwerik, grapieper en gele kwikstaart - tot de zogenaamde primaire weidevogelsoorten. Ontbrekende primaire soorten zijn - zomertaling, kuifeend, wulp, kempfaan en watersnip.

- * Zomertaling en kempfaan ontbreken al vele jaren in de Kapelse Moer, in heel Zeeland zijn deze als broedvogel zeldzaam geworden.
- * De kuifeend ontbreekt dit jaar, als regel is deze soort met enkele broedparen aanwezig.
- * De watersnip is ieder voorjaar enige tijd in het gebied aanwezig, een broedgeval kon tot nu toe niet met zekerheid worden vastgesteld.
- * Wulpen zijn broedvogels van meer noordelijk gelegen gebieden, in Zeeland broeden ze zelden.

Hoe de weidevogels het sedert 1986 in de Kapelse Moer - noord gedaan hebben is weergegeven in onderstaande tabel 2.

Tabel 2. Aantal broedgevallen van primaire weidevogels in de Kapelse Moer - noord, 1986 - 1997.

	1986 - 1992			1997
	min.	max.	mediaan	
wilde eend	11	15	13	15-20
zomertaling	0	0	0	0
slobeend	1	2	1	1 -2
kuifeend	1	7	2	0
scholekster	10	26	11	16
kievit	22	37	34	34
wulp	0	0	0	0
grutto	12	16	14	15
tureluur	9	18	10	15
kemphaan	0	0	0	0
watersnip	?	?	?	?
veldleeuwerik	2	12	5	>5
graspieper	6	15	10	>5
g. kwikstaart	1	6	4	3 -6

Dit vergelijkend overzicht wijst op een tamelijk stabiel weidevogelbestand. Hoe de Kapelse Moer scoort ten opzicht van andere relatienotagebieden en productieweilanden in Zeeland laat tabel 3 zien (lit. 4).

Tabel 3. Broedgevallen van primaire weidevogels (n/100 ha)

	Relatienotagebieden				Kapelse Moer noord	
	<u>binnen</u>		<u>buiten</u>		1997	'86/'92(mediaan)
	1989	1995	1989	1995		
slobeend	11	7	1	0	3	1
scholekster	32	29	4	3	27	16
kievit	42	50	5	3	57	57
grutto	15	26	1	1	25	21
tureluur	22	17	3	2	25	15
veldleeuwerik	12	13	7	3	>8	8
graspieper	19	19	3	4	>8	15
g. kwikstaart	9	8	5	6	7	6

De Kapelse Moer scoort bovengemiddeld is mijn conclusie!
Het broedresultaat buiten relatienotagebieden maakt duidelijk hoe afhankelijk weidevogels zijn van de wijze van beheer van een weidegebied.

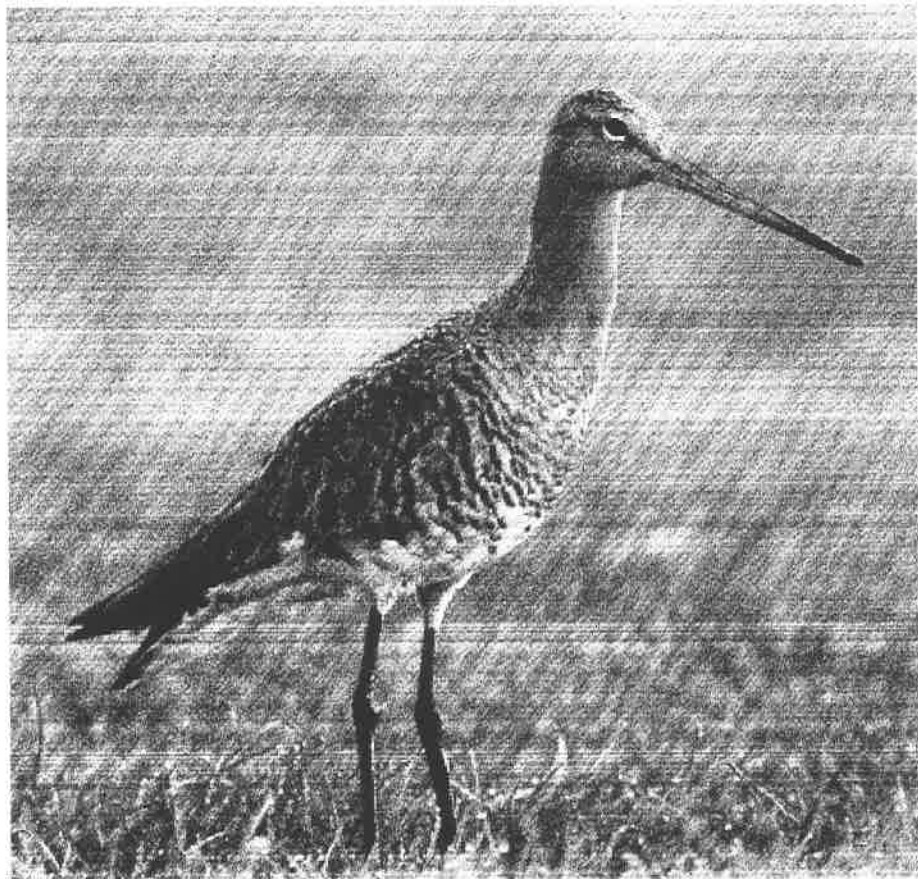
Dankwoord

Vooraf Stefan Leloux ben ik veel dank verschuldigd, zonder zijn medewerking was deze inventarisatie niet mogelijk geweest. Ook Gerrit van Ossel, Gerard Slob en de medewerkers van Staatsbosbeheer bedank ik voor de door hen geboden hulp.

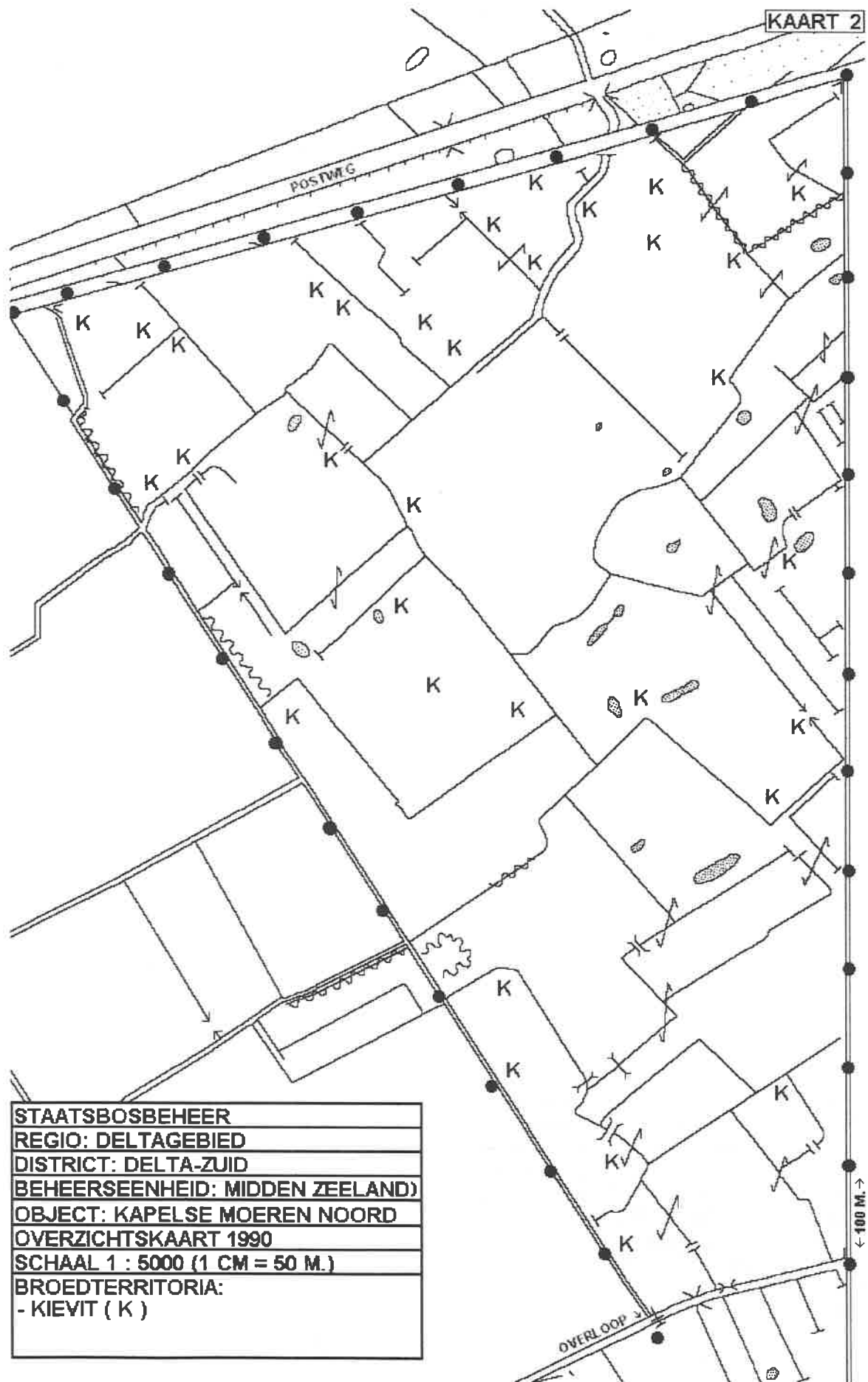
Tenslotte bedank ik Edward Minnaar voor de verzorging van de lay-out van dit rapport.

Literatuur

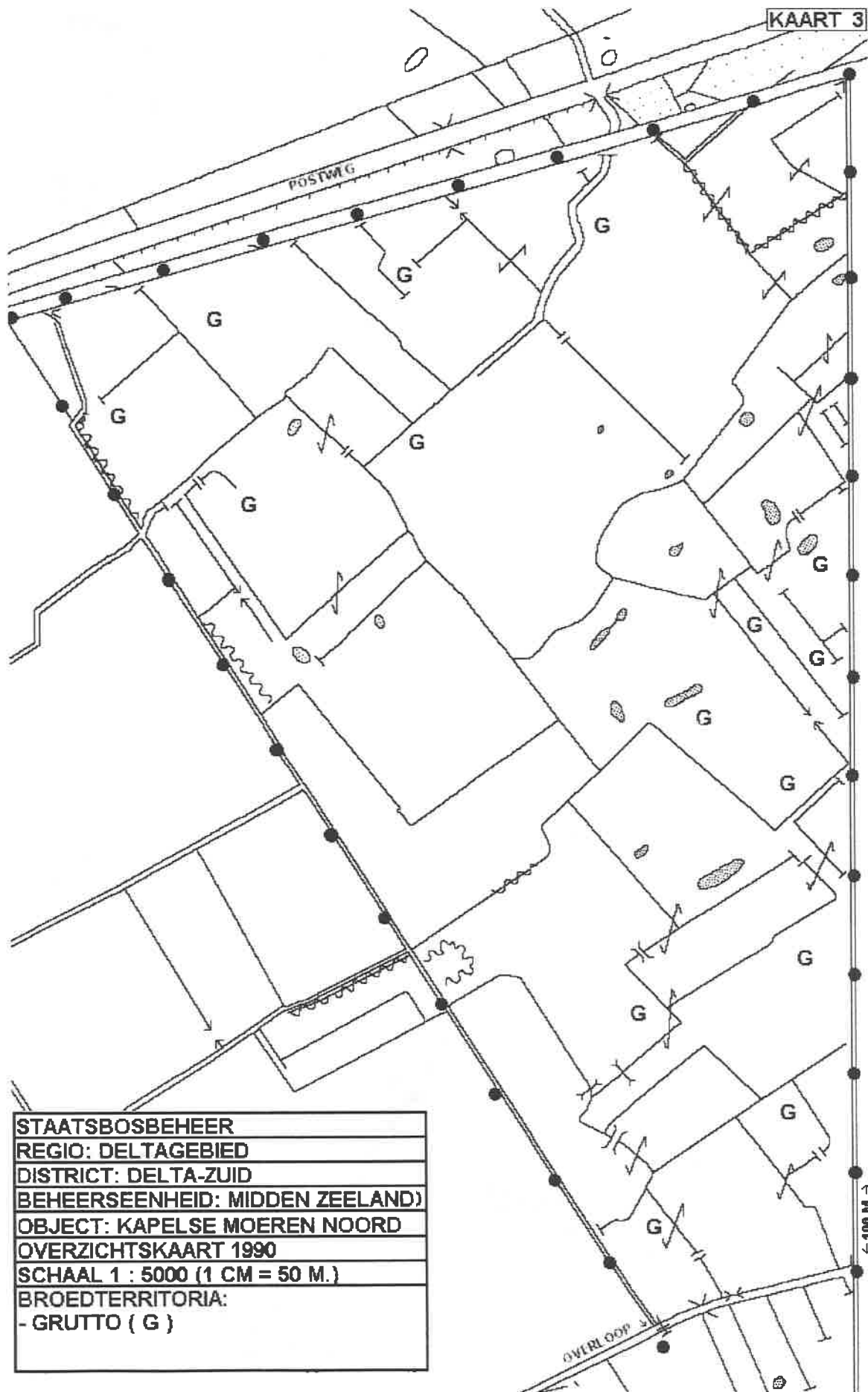
1. Beheersplan Kapelse Moer 1991 - 2001, Staatsbosbeheer
2. Ecologische atlas van de Nederlandse weidevogels, A. Beintema et al, 1995
3. Broedvogels inventariseren in proefvlakken, SOVON - A.J. van Dijk 1996
4. Weidevogels binnen en buiten relatienotagegebieden in Zeeland, Dienst landelijk gebied, H. Buel 1996

grutto

STAATSBOSBEHEER
REGIO: DELTAGEBIED
DISTRICT: DELTA-ZUID
BEHEERSEENHEID: MIDDEN ZEELAND)
OBJECT: KAPELSE MOEREN NOORD
OVERZICHTSKAART 1990
SCHAAL 1 : 5000 (1 CM = 50 M.)
BROEDTERRITORIA:
- GRUTTO (G)

